

ایران صفوی:

تاریخ و سیاست‌های جامعه اسلامی*

اثر چارلز ملویل

O ویلم فلور

ترجمه: احمد بازماندگان خمیری

است که [این موضوع خود] منجر به برخورد‌های جدی و در نهایت انفعال آنها گردید.

بخش سوم این کتاب، جامعه و تجارت [در عصر صفوی] را مورد بحث قرار می‌دهد. مقاله نخست تصویری از طرز تکلم ایرانی‌ها در قرن ۱۷م. برای ما ترسیم می‌کند. در حالی که مقاله دیگر، با مقایسه شش مالیات از یک فرمان مالی، نشان می‌دهد که این قبیل مالیات‌ها برحسب ناحیه موردنظر تنظیم می‌شد. این ابریشم بود که طراحان و سرمایه‌گذاران خارجی، مانند کمپانی‌های هند شرقی هلند و بریتانیا را به سوی ایران جلب می‌کرد. بحث مفصلی نیز در مورد منابع و حجم و روش‌های تجارت ابریشم هلندیان در ایران را ارائه می‌دهد. این مقاله با مبحثی درباره دلایل رشد جلفای جدید (در حومه اصفهان) و جمعیت ارمنی آن، که نقش مهمی در تجارت ابریشم به طور اخص و در اقتصاد ایران به طور کلی بازی می‌کردند به خوبی تکمیل می‌شود. خوانندگانی که می‌خواهند با کیفیت مکانی شهر اصفهان در قرن ۱۷ م. آشنا شوند فهرست و نقشه بسیار مهمی درباره ساختمان‌های مذهبی و سیاسی، همراه با [نقشه] دیوار شهر را خواهند یافت. آنها (خوانندگان) همچنین در مورد فردی که تأمین‌کننده بودجه ساخت بیشتر بناهای مذهبی بوده، مبحثی [جدداً] خواهند یافت. مقاله آخر دلایل ویرانی دیوارهای شهر در ایران و [این که] چرا از توپ و زنبورک به رغم این حقیقت که این سلاح در محل تولید می‌شد، استفاده کامل برده نشد را مورد بررسی قرار می‌دهد.

پی‌نوشت:

* این مقاله در مجله The Historian شماره پاییز ۱۹۹۸ میلادی به چاپ رسیده است.

The History and Politics of an Islamic Society Safavid Persia
Charles Melville
Coltd, London, Newyork, ۱۹۹۶
I. B. Tauris

مراسم مذهبی رقابت می‌کرد. قبایل ترکمن پیشوای صفوی خود را به عنوان شاه به قدرت رساندند، اما دریافتند که ایجاد توازن بین وفاداری به پیشوای معنوی و شاه با وفاداری قبیله‌ای مشکل

مباحثی چون تاریخ‌نگاری، مذهب،

جامعه و تجارت، آرامنه جلفا و... در دوره صفوی از جمله مهمترین موضوعات کتاب ایران صفوی است

این مجموعه مقالات نتیجه دومین سمینار ایران صفوی (۱۱۳۵-۹۰۷ هـ / ۱۷۲۲-۱۵۰۱ م) و نشان‌دهنده توجه بیشتر مطالعات به این بخش مهم، اما مورد غفلت واقع شده، از حوزه تاریخی ایران می‌باشد. بیشتر مقالات، بر مطالعات تاریخ‌نگاری تأکید دارند: چرا و چگونه وقایع‌نگاران [دوره] صفویه آنچه را که روی داده، برای ما نقل می‌کنند. ما می‌دانیم که شیوه آنها (وقایع‌نگاران دوره صفویه) تا اندازه بسیار زیادی، ادامه سنت [تاریخ‌نگاری عصر] تیموری است. با وجود نزدیکی سبک نگارش به تاریخ [مکتوب] استفاده از تاریخ شفاهی نیز به همان اندازه رایج بود و شرح [وقایع] بیشتر برای تأکید بر موضوعات ایدئولوژیکی خاص مورد استفاده قرار می‌گرفت. تحلیل دقیق شرح سفر زیارتی شاه‌عباس به مشهد آشکار می‌کند که در این‌جا ایدئولوژی، حتی بیش از آنچه که به نظر می‌رسد نقش دارد. در مقابل، از دید یک سنی که از آسیای مرکزی به [وقایع] می‌نگرد و نوسان - Vibrant جامعه ادبی ایران را شرح می‌دهد، او دارای تساهل بیشتری است.

موضوع تاریخی دیگری که مورد توجه قرار گرفته، مذهب است. روی هم رفته، صفویان روایت شیعه از اسلام را بر [قلمرو] حکومتی خود تحمیل کردند. برخی از نویسندگان مقالات بر پایه‌گذاری تشیع [دوازده] امامی تمرکز کرده‌اند. شاهان صفوی برای ترویج تشیع تمامی امکانات موجود، خواه با تزئین قزوین پایتخت جدید، یا ترفیع [جایگاه] زیارتگاه رضوی در مشهد، را به کار می‌بردند. در ضمن روایت مشهوری از [مذهب] شیعه که به‌وسیله درویش تبلیغ می‌شد، وجود داشت که با شیعه [دوازده] امامی برای «سهم بازار» و ساماندهی انجام